

ULUBURUN BATIĞI: DENİZ TİCARETİNİN 3300 YILLIK SİMGESİ

Uluburun Batığı, 3.300 yıl önce Antalya'nın Kaş ilçesinin 8 kilometre açığında batmış olan bir ticaret gemisidir. Tunç Çağı'na ait dünyanın en eski deniz ticaret gemisi batığı olduğu kabul edilen 15 metre uzunluğundaki bu gemi, 1982'de denizin yaklaşık 50 metre derinliğinde tesadüfen bulunmuştu. Geminin iskeleti oldukça iyi durumdaydı, 20 ton civarındaki kargosu yaklaşık 18 bin parçadan oluşmaktaydı ve çoğu fazla bozulmamıştı. Uluburun Batığı, taşıdığı çok değerli ve stratejik önemi olan kargosu nedeniyle dünya deniz ticaretinin en önemli sembolü oldu. Geminin kargosundaki ham maddelerin ve diğer değerli ürünlerin, büyük olasılıkla bir veya daha fazla kral sarayı için gönderildiği sanılmaktadır. Gemiden etrafa saçılmış halde bulunan; 354'ü öküz gönü şeklinde ve 121'i de disk şeklinde olan bakır külçelerin toplam ağırlığı 10 ton civarındaydı. Bakırla birlikte eritilince tunç yapılabilen kalay külçeleri, batık çevresine dağılmıştı. Bir ton civarında olan kalay; diskler şeklindeydi. Daire şeklinde, 25 santimetre çapında ve kobalt mavisi rengindeki 175 adet cam külçenin, cam ustalarına götürüldüğü sanılıyor. Gemideki 150 amforanın birinde cam boncuklar, bazılarında zeytin ve çoğunda ise terebentin vardı.

Uluburun Batığı'nın replikası, aslının rotasında

Mısır Kraliçesi Nefertiti'nin mührü

Uluburun Batığı'nda; bakır, kalay, cam, abanoz ve sedir ağacı dışında çok sayıda altın ve gümüş takı da bulundu. Büyük bir altın kupa, altın bilezikler ve altın pendants vardı. Akik, cam, kehribar ve altından yapılmış boncuklar ile

menteşesi fildişinden yapılmış olan küçük bir balmumlu ahşap yazı tableti de bulundu. Uluburun Batığı'ndaki bir küpte bulunan bu balmumlu yazı tableti, dünyanın en eski örneğidir. Bu tabletler; küçük bir tavlaya benzer, iç yüzeylerine balmumu sürülür ve metal kalemle balmumlu yüzeylere yazı yazıldıktan sonra tablet kapatılarak yazılar korunurdu. Yazı tableti, batıktan çıkan tüm malzemelerle birlikte Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'ndedir. Batıkta bulunan tarihi açıdan en değerli obje ise Mısır kraliçesi Nefertiti'nin altından yapılmış ve üzerinde adının yazılı olduğu mühürdür. Nefertiti'ye ait olan ve üzerinde adının yazılı olduğu başka bir obje o güne kadar bulunamamıştı. Nefertiti, Mısır firavunu Akhenaten'in (IV. Amenhotep) eşidir. Nefertiti ve eşi, Mısır'daki çok tanrılı dinin terk edilip tek tanrıya inanılması gerektiğini savunmasıyla bilinir. Nefertiti'nin mührü ve diğer buluntular, 1982'de denizden sünger çıkaran Mehmet Çakır'ın tesadüfen bakır külçeleri görmesi sayesinde gün yüzüne çıkartıldı. ABD'deki Sualtı Arkeoloji Enstitüsü'nün kurucusu George F. Bass ve Cemal Pulak 1984'te Uluburun Batığı'nı arkeolojik kazı tekniklerine uygun olarak ortaya çıkarmaya başladı. Kazı 1994'te tamamlandı ve buluntular restore edilip Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'ne taşındı. Uluburun-2 adı verilen ve 360 Derece Araştırma Grubu tarafından aslına uygun olarak 2005'te yapılan geminin replikası, batığın Akdeniz'deki rotasını izledi. Daha sonra Ulburun-3 adlı replika inşa edilerek geminin battığı noktada denizin dibine indirildi. Uluburun Batığı'nın bir bölümünün ve kargosunun replikaları ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü